

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXI, broj 28

14. srpnja 2011.

cijena 100 Ft

Školski tabor u Koljnofu

Komentar

Izostavljeni ili zaboravljeni

Nedavno je u Pomurju održan Mađarsko-hrvatski piknik, a u okviru priredbe i okrugli stol s tematikom kako iskoristiti europske fondove u turizmu. Priredba na kojoj su nazočili visoki dužnosnici dviju država, i predstavnici diplomacije istih, bila je važan događaj glede ulaska naše matične domovine Republike Hrvatske u Europsku Uniju. Odlično osmišljeni program imao je niz vrijednih sadržaja od kulturnih programa, predavanja o zajedničkoj povijesti do druženja, no ipak ostao mi je gorak okus u ustima. Priredba je organizirana u regiji gdje žive pomurski Hrvati, koji imaju gotovo svakodnevne veze sa svojim kolegama iz Međimurja, ipak nijedan od načelnika, predsjednika hrvatskih samouprava nije bio pozvan na priredbu. Njihovi prijatelji, načelnici međimurskih naselja s kojima neprestano surađuju, tražili su ih na pikniku i čudili se što oni nisu ondje. Pozdravni govori o dobrosusjedskim odnosima Hrvatske i Mađarske, prisjećanje na zajedničku prošlost te pitanje daljnje suradnje. Naravno kako bi se u sve rečeno trebali uklapati i pomurski Hrvati, koji su živeli na pograničnom području, bili sudionici povijesnih događanja obiju država, koji su sa svojim dobrim poznanstvima, prijateljstvom uveliko pridonijeli dobrosusjedskim odnosima dviju država, koji prednjače i u zajedničkim europskim projektima.

Na okruglome stolu o turizmu, gdje su zatražena iskustva dosadašnjih projekata, te zamisli za budućnost, nedostajali su upravo oni, koji su već podosta zajedničkih projekata ostvarili počev od podučavanja projekt-menadžera, gastronomskih festivala, zelenih vrtića, prekograničnih suradnja odgojno-obrazovnih ustanova do izrade planova mosta i najvećih projekata, npr. izgradnje pročistača i kanalizacijskih mreža. U svemu tome žitelji pomurskih naselja sa znanjem hrvatskoga jezika bili su katalizatori i pomoćnici provedbe prekograničnih projekata, a bit će i nadalje. Na okruglome stolu počasní konzul Republike Hrvatske u Kaniži spomenuo je ulogu hrvatske manjine kod povezivanja dviju država, na priredbi je nazočio i viši savjetnik Veleposlanstva Republike Mađarske u Zagrebu, koji je upravo podrijetlom iz Pomurja te i predsjednik krovne političke organizacije Hrvata u Mađarskoj, pa se čudim da nitko nije spomenuo organizatoru da bi i pomurskim Hrvatima bilo mjesto na toj priredbi upravo zbog navedenih razloga! Nepozvani su bili baš oni koji žive u regiji gdje je priredba organizirana, oni koji su najviše učinili u dosadašnjem povezivanju, koji su sa svojim skromnim materijalnim mogućnostima proveli u djelo vrijedne zajedničke projekte, koji su bez ikakve pozadine hrabro krenuli putevima prekograničnih projekata ne mareći ni za riskantne čimbenike. Ne znam jesu li namjerno izostavljeni ili samo zaboravljeni? Mislim da namjerno ipak nisu izostavljeni, ali ako su zaboravili na njih, to možda još i više boli.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Između 1. i 31. listopada 2011. godine obaviti će se popis pučanstva u Mađarskoj. Po zakonu, davanje podataka obvezatno je za osobe koje su živjele u Mađarskoj prije 1. listopada 2011. godine; mađarske državljane, koji žive u Mađarskoj, strance koji žive duže od tri mjeseca u Mađarskoj, stanovnike bez državljanstva neke zemlje. Prilikom popisa pučanstva dužnost je odgovoriti na dva upitnika: upitnik za stan, upitnik za osobne podatke za sve osobe koje žive u stanu.

U Mađarskoj se od 1869. godine obavljaju moderni popisi stanovništva, i to uglavnom svakih deset godina, ovogodišnji je petnaesti u tom nizu popisa. Novina je ovogodišnjeg popisa mogućnost popisa putem interneta (online popis), samostalno ispunjavanje formulara upitnika, naravno, uz klasične oblike ispunjavanjem upitnika kombinacijom modela intervjua s popisivačem.

Popis stanovnika iz 2001. godine pitanja o narodnostima u Mađarskoj svrstao je (kao i prijašnji popis) u kategoriju osjetljivih (senzitivnih) pitanja, na koja nije obvezatno dati odgovor (ni 2011. nije), a postavljaju se četiri pitanja (kao i 2001. godine). Već 1880. godine pri popisu se pita za materinski jezik (i 2011. se pita), pitanje nacionalne pripadnosti postavlja se od popisa 1941. godine (i 2011. se pita). Pri popisu iz 2001. godine ovim dvama pitanjima dodana su još dva (koja nalazimo i u upitniku popisa 2011. godine): kojim se jezikom koristiš u prijateljskom krugu, obitelji, za koju narodnosnu kulturu, vrijednosti i običaje se vežeš. Ponudeni su i mogući izbori odgovora.

Godine 2001. 23 372 osobe dobne skupine 15–X odgovorilo je na spomenuta pitanja. Njih 14 342 kazalo je kako im je hrvatski materinski jezik, 15 620 kako su pripadnici hrvatskog naroda (Hrvati), 14 788 kako se u prijateljskom krugu, obitelji koriste hrvatskim jezikom, 19 715 kako se vežu uz hrvatsku kulturu, njezine vrijednosti i običaje. Od 23 372 građana njih 15 864 bili su stariji od 40

godina, ovoj broji treba pridodati i dobnu skupinu 0–14 godina 2 358 djece. Dobnoj skupini od 15 do 39 godina pripadalo je 7508 osoba, skupini od 40 do 59 godina njih 8567, skupini 60–X 7297 osoba. Prosječna dob ovih ispitanika bila je 45,5 godina. U dobnoj skupini 60–X bilo je 3140 udovica. Podaci otprije

deset godina nisu nimalo ohrabrujući za Hrvate u Mađarskoj. Itekako su važni glede budućnosti Hrvata u Mađarskoj. Što i kako se promijenilo za deset godina, pokazat će rezultati ovogodišnjega listopadskog popisa. Upitnici će biti

Rezultati popisa pučanstva, barem po Vladinoj zamisli, bit će temelj financiranja narodnosnih samouprava od 2013. godine. Ukoliko u jednom naselju broj pripadnika narodnosti bude ispod 30, narodnosna samouprava dobit će godišnju državnu potporu u iznosu od 104 000 forinti, ima li 30–50 pripadnika dane narodnosti, utemeljena narodnosna samouprava dobit će potporu u iznosu od 209 000 forinti, ako ima više od 50 Hrvata u danom naselju, tamošnja hrvatska samouprava dobit će državnu potporu od 420 000 forinti.

tiskani i na jezicima nacionalnosti koje žive u Mađarskoj, te na engleskom, ruskom, francuskom i kineskom, na web-stranici www.nepszamlalas.hu u formatu koji ne dopušta ispunjavanje, odnosno na istoj web-stranici mogu se dobiti i daljnje informacije o popisu stanovništva na mađarskom i na engleskom jeziku.

Rezultati popisa pučanstva, barem po Vladinoj zamisli, bit će temelj financiranja narodnosnih samouprava od 2013. godine. Ukoliko u jednom naselju broj pripadnika narodnosti bude ispod 30, narodnosna samouprava dobit će godišnju državnu potporu u iznosu od 104 000 forinti, ima li 30–50 pripadnika dane narodnosti, utemeljena narodnosna samouprava dobit će potporu u iznosu od 209 000 forinti, ako ima više od 50 Hrvata u danom naselju, tamošnja hrvatska samouprava dobit će državnu potporu od 420 000 forinti.

Branka Pavić Blažetin

**Čitajte i širite
Hrvatski glasnik!**

Aktualno

Završen EU-projekt u petrovskoj Dvojezičnoj školi

Sve se je začelo u marcijušu ovoga ljeta kad je najavljeno da je Samouprava Petrovoga Sela postala dobitnikom naticanja (napisanoga 2007. ljeta još za vrime načelništva Mikloša Kohuta). Kako na otvaranje, tako i na službeno zatvaranje Novoga Széchenyijevoga plana koji je financiran iz fondov Europske Unije, su pozvani učitelji Dvojezične škole ter zastupnici Samouprave Petrovoga Sela 24. junjia.

Kinga Keglović, školnikovica hrvatskoga jezika i matematike u nastavi će s veseljem hasnovati najmodernija informatička sredstva

Ágota Gombás je informirala nazočne o uspješnom projektu

Za školare je jur tajedan dan prlje skončano ovo školsko ljeto, ali prilikom završne-priredbe projekta „Inteligentna škola učenikov malih škol“ još jednoč se je napunio razred s pozvaniki. Viktor Kohut, poglavar sela i Edita Horvat-Pauković, direktorica škole zavolj dru-ge obaveze nisu mogli biti nazoči, zato je Ágota Gombás, zamjenica školske ravnateljice informirala sve djelače i goste o naticanju i dobitki dotičnoga projekta. Pri naticanju je petroviska škola dostala 6 784 736 Ft na razvijanje informatičke

infrastrukture. U prošli miseci su stavi- li u funkciju sedam novih kompjuterov, četire interaktivne table, četire note- booke, četire projektore, nove dodatne uređjaje, softvere, pomoćne programe za pedagoško djelo. S najmodernijimi tablami su opremljeni četiri razredi (dvi su zašle u dolnju, dvi u gornju školu), a deset pedagogov je pohodilo tečaj za osvajanje novih znanj za hasnovanje ovih sredstav. Tečaj je organizirao Delta Services d.o.o. koji je osigurao i informatičke uređjaje. Naticatelji su se odužili da će održati i posebne ure za roditelje, za predstavljanje novih sredstav. – *Investicija, ostvarena pomoću Europske unije, svakako će, kako se i očekuje, donesti promjene u kvaliteti nastave, metodi podučavanja i učinku školarov Dvojezične škole u Petrovom Selu*, – je naglasila Ágota Gombás pri izvješćaju i zatvaranju uspješnoga projekta.

-Tiho-

Učitelji i zastupnice mjesne Samouprave

Štefan Kolosar, predsjednik Hrvatske samouprave u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji

„Tako ćutim da su nam ruke svezane!“

Štefan Kolosar, rodom iz Unde, predsjednik u drugom ciklusu Hrvatske samouprave u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji, prilikom našega razgovora je ogorčeno usporedio položaj dvih Hrvatskih samoupravov županij, na tlu Gradišća. Hrvatska samouprava u sjevernoj županiji naše regije raspolaže jedino s Vladinom potporom od 419 000 Ft, iz toga, kako veli, bilo što samostalnoga i atraktivnoga teško je prirediti. Dokle Hrvatska samouprava u našoj županiji dobiva materijalna sredstva od

Štefan Kolosar, predsjednik Hrvatske samouprave u sjevernoj županiji Gradišća

750 000 Ft od Samouprave Željezne županije, s tim sjeverna županija ne more se dičiti. Samouprava Jursko-mošonsko-šopronske županije s nijednim forintom ne podupira hrvatsko političko tijelo. Kako su zastupnici Hrvatske samouprave u Željeznoj županiji odlučili na rotaciju da će se svaka sjednica održati na drugom mjestu, kod Hrvatskih manjinskih samoupravov u seli i varoši, Štefan Kolosar tvrdi, da njim ta privileg nije dopušćen. Predsjedništvo Hrvatske samouprave svaku sjednicu obavezno mora održati u Juri, a ta retur-put za njega na peldu znači sto km. Iz tih 400 000 Ft jedino je moguće podupirati Hrvatske bale, najvažnije programe i priredbe u seli, varoši. Od prošloga ljeta je u budžetu ostalo oko milijun Ft, ali sve teže je gospodariti i sve bolje falu financijski izvori. Po naticanju se moru dobiti pinezi, ali to je opet pod upitnikom. Još sa starim tijelom samouprave je odlučeno da će se dati načinjati zastava Hrvatske samouprave, ku bi mogli nositi na samostalni programi, na Narodnosnom danu kojega su pred kratkim imali na Undi. Hrvatska samouprava u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji ljetos će jur po peti put podiliti nagradu za zaslužne Gradišćanske Hrvate, to je jedinstveno, jer toga nij ni u Željeznoj županiji.

– *Čuda puti se pitam zašto sam ja postao predsjednik Hrvatske samouprave u našoj županiji, a i zašto je potribno ovo tijelo, koje uz to da financijsko podupira lokalne Hrvatske samouprave ne more ništ drugo napraviti. Tako ćutim da su nam ruke svezane! Imamo sporazume u suorganizaciji pojedinih gradišćanskih priredab, to je bila moja ideja. Tako svako ljeto nudjamo potporu za zajedničke programe u regiji, kot je to GRAJAM u Gornjem Četaru, na školska naticanja, omladinski tabor itd. Planiramo da jednoč pozovemo sve predstavnike, predsjednike manjinskih samoupravov na vjerski sastanak kod Peruške Marije, a uz to mogli bi malo i razgovarati o budućnosti, zadatki i poteškoća – je rekao peljač Hrvatske samouprave u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji.*

-Tiho-

Govor dr. Ernesta Barića na predstavljanju knjige i otvorenju izložbe autora dr. Đure Šarošca „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“, u prostoru Znanstvene knjižnice u Zadru, 20. svibnja 2011. godine

Tisućugodišnje veze Hrvata i Mađara

Malo je naroda u Europi koje je povijesna sudbina toliko povezivala kao Hrvate i Mađare čak tijekom 1100 godina, od dolaska Mađara u Karpatsku kotlinu, pa sve do naših dana. Nakon prvih sukoba u 10. stoljeću, već u doba posljednjih hrvatskih kraljeva iz dinastije Trpimirovića nastali su dobrosusjedski i rodbinski odnosi koji su, nakon izumrća hrvatske kraljevske obitelji narodne krvi, doveli do stvaranja hrvatsko-ugarske državne zajednice koja je tijekom idućih stoljeća bila od obostrana interesa i za Hrvate i za Mađare. Naše narode tijekom osamsto godina opstojnosti zajedničke države nisu povezivali samo politički i gospodarski interesi, nego i živa razmjena kulturnih i duhovnih dobara.

Međusobni su dodiri obogaćivali podjednako i hrvatsku i mađarsku kulturu, od likovnih umjetnosti preko književnosti do znanosti. Oprečno poimane u Mađara i Hrvata nacionalne ideologije i ideja nacionalne države u 19. stoljeću unijele su pometnju u dotada uglavnom dobre hrvatsko-mađarske odnose i dovele do raspada te zajednice. Danas neovisne države Mađarska i Hrvatska na nekadašnje suprotnosti gledaju kao na nešto što pripada prošlosti, a pripadnost istom, zapadnom civilizacijskom krugu i integracijama, bez obzira na različitost dvaju jezika, jednako tako i neopтереćenost neriješenim pitanjima u odnosima dviju država mogu poslužiti kao čvrst temelj za svekoliku suradnju i još bolje upoznavanje i zbližavanje Hrvata i Mađara.

Rijetka je ovo prigoda da imamo pred sobom slikom i riječju usporedno predočena važna zbivanja koja kronološkim slijedom govore o odsudnim datumima i ličnostima dviju zemalja, Hrvatske i Mađarske, pokazujući i prikazujući poznate i manje poznate ličnosti i detalje iz zajedničke nam prošlosti. Dopustite mi da se iz ove bogate riznice podataka usredotočim na dvije, uvjetno rečeno, teme koje mogu biti od posebnog interesa, ne samo za prosječnog posjetitelja, ako takav uopće postoji.

Opaska prva: Danas se već sve manje iščuduju ljudi i u Mađarskoj i u Hrvatskoj kada je riječ o Nikoli i Petru Zrinskom, naime da ih obje zemlje svrstavaju među najistaknutije vlastite nacionalne junake. Kako je to moguće? Posebno bi se to pitanje moglo postaviti i promatrati s obzirom na složeni povijesni i kulturološki kontekst te sredinu u kojima su živjeli i djelovali ne samo Petar i Nikola Zrinski nego i mnogobrojni članovi obitelji Zrinskih, te propitkivati npr. njihov materinski jezik i, dakako, nacionalnu pripadnost. Odgovori bi bili, kada su u pitanju Hrvati i Mađari, ne samo različiti nego nerijetko i oprečni, a što ne bi trebalo protusloviti tvrdnji i predodžbi o Zrinsima kao metafori moćne, kulturne i kršćanske Hrvatske. Naime nema prijevora oko njihova podrijetla. Ali je kasniju sudbinu Zrinskih, kao što je poznato, dobrim dijelom odredila povijest, odnosno geopolitički položaj Hrvatske, gdje se u nadolazećim stoljećima sudaraju i prožimaju hrvatska, mađarska, germanska, romanska i druge kulture. To je razdoblje završetka i propasti višestoljetnoga Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva i ulaska Hrvatske u veliko srednjoeuropsko Habsburško Carstvo. To je i doba kada su granice Osmanskoga Carstva pomaknute najdalje na zapad. Hrvatska je time postala čuvar kršćanske Europe, a Zrinski i Frankopani junaci i simboli otpora protiv turskih osvajača. Ali u to doba dolazi i do snažnog pomicanja nehrvatskih naroda na njezino područje i migracijskih valova hrvatskih etničkih skupina, prvenstveno na sjever, znači i u Mađarsku. U tim i takvim novonastalim uvjetima i prilikama nimalo ne iznenađuju činjenice vezane npr. za dvojicu braće Zrinskih, naime Nikola Zrinski ispjevanim epom na mađarskom jeziku *Adriai Tengernek Syrenaia* (Beč, 1651) osigurava si ugledno mjesto u povijesti mađarske književnosti. Petar Zrinski uspješno prevodi, preporučuje i pohrvačuje bratovu Zrinijadu i objelodanjuje u Mlecima 1660. pod naslovom *Adrianszokoga mora syrena* s posvetom „*dostojnim, virtinim, i vridnim junakom, vse hrvacke i primorske krajine hrabrenim vitezvima*“. Katarina Zrinska je u Ozlju 1660. godine napisala molitvenik *Putni tovaruš*, a zatim ga tiskala u Mlecima i darovala pavlinu Ivanu Belostencu (1594–1675). Time je činom neprijeporno Katarina upisala svoje ime u hrvatsku književnost. Jedna druga pripadnica obitelji Zrinskih Jelena (rođena 1643. u Ozlju) 1666. godine udala se za Franju (Ferenca) Rákóczia. Nakon Rákóczie smrti udala se za Mirka (Imrea) Thökölya 1682. Jelena je s vojskom branila Munkács (danas Mukačevo u Ukrajini) do 1688. Svojim se djelom trajno upisala u mađarsku povijest u kojoj je

poznata kao Zrínyi Ilona. Imajući u vidu korespondenciju i druga očitoavanja na hrvatskom i mađarskom jeziku npr. braće Zrinskih, dvojezičnost, pa i višejezičnost smatrale su se prirodnim činom ophođenja u njihovim obiteljima. Pri tome bih podsjetio da je obitelj Zrinski od 1546 godine gospodar Međimurja. Dolaskom Zrinskih u Međimurje Čakov Turan (Čakovec) postaje vojno, gospodarsko, a onda i političko središte velike zrinske državine, a kako su svi Zrinski, osim Đure Zrinskoga (sina Nikole Sigetskoga) bili i hrvatski banovi, Čakovec postaje i vrlo važno vojno i političko središte u kojem su, uza službeni latinski, hrvatski i mađarski, osim što su bili govoreni, bili i pisani jezici. To potvrđuju i spisi obiteljskih fondova koji se odnose na najraznovrsnija motrišta prošle zbilje, a najčešće su javno-pravnog i privatno-pravnog obilježja.

Najreprezentativniji autori koncepcije književnog jezika Ozaljskoga kruga svakako su pisci Petar Zrinski i njegova žena Ana Katarina te Fran Krsto Frankopan. „*U sretnijem tijeku razvoja u budućnosti bi se prirodno razvio tronarječni hrvatski standard. On bi funkcionirao svagdje u Hrvatskoj, a i svagdje tamo gdje bi vladala zrinsko-frankopanska vlast. Propast urote značila je politički poraz, pa onda i poraz hibridne koncepcije književnog jezika. Da nije bilo zloglasnoga mira u Vasváru, do urote ne bi ni došlo; protjerivanje Turaka iz Slavonije i iz Bosne moglo se već tada organizirati. Sasvim je sigurno da bi Zrinski i Frankopani organizirali kulturne i jezične pothvate, ne bi organizirali urotu. Okupili bi u svojim središtima društvo hrvatskih muževa koji bi sigurno ostvarili vrijedna djela, djela koja bi obilježila čitavu hrvatsku budućnost. Time bi mnoge buduće kušnje bile izbjegnute, jednako kao što bi drugačije postupanje s Vojnom krajinom također uklonilo mnoge buduće nevolje.*“ Ovako vizionira poznati hrvatski jezikoslovac (dijalektolog) Josip Lisac (iz Zadra) pišući o hibridnoj koncepciji hrvatskoga književnog jezika, ali, kao što znamo, tijek je povijesti krenuo drugim smjerom. No u prvim desetljećima 17. stoljeća kada se pisalo na hrvatskom jeziku ilustriranoga tipa, nije se mogla predvidjeti budućnost koja je uslijedila i određivala kasniji hrvatski standardni jezik.

Opaska druga: Uz reprezentativan popis odličnika hrvatskoga podrijetla značajnih za mađarsku povijest i kulturu, u materijalu ove izložbe brojne ćemo primjere naći i o kulturi i životu raznih hrvatskih etničkih skupina koje i danas žive u Mađarskoj, a čiji su predstavnici među ostalima zaslužni i za ovu izložbu. Za razliku od Hrvata u iseljeništvu, tj. dijaspori u zapadnoeuropskim i preookeanskim zemljama, tijekom doseljavanja raznih hrvatskih etničkih skupina u Mađarsku trajao je između 15. i 18. stoljeća a došli su takoreći s cijeloga hrvatskog etničkog prostora. Ne samo iz Hrvatske, dakle Dalmacije, Slavonije, Hrvatskoga zagorja i Like, nego i iz raznih krajeva Hercegovine i Bosne. Posve je prirodno da su sa sobom ponijeli u prvom redu jezik svoga kraja, ali i mnogo toga ostaloga što krase ljude u određenome prostoru. Ono što im je bilo u temelju zajedničko, jest katolička vjera, koja se podudarala s vjerskom pripadnošću Mađara s kojima su počeli skupa živjeti. Zahvaljujući svojoj žilavosti i ustrajnosti Hrvati su u svojoj novoj domovini stoljećima uspijevali očuvati vlastiti jezik i stvarati materijalna, ali i kulturna dobra, o čemu također svjedoči ova izložba, a ubaštinenje tih vrijednosti, uključujući i one koje se danas stvaraju, u svekoliku hrvatsku kulturu ulazi u prioritetne zadatke potomaka doseljenih Hrvata u Mađarsku. Vjerujemo u trajnost ozračja koje će omogućiti hrvatskoj zajednici u Mađarskoj, a također i mađarskoj zajednici u Hrvatskoj da koristeći komparativne prednosti dvojezičnosti i dvokulturnosti, pridonose zbližavanju i tješnjoj suradnji Mađarske i Hrvatske.

Izložba i predstavljanje knjige „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“

U sklopu međunarodne suradnje Zadarske županije s Baranjskom županijom, 20. svibnja 2011. godine, u prostoru Znanstvene knjižnice u Zadru predstavljena je knjiga i otvorena izložba „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“ autora dr. Đure Šarošca. Bila je to prilika da se izložbom znatizeljnoj javnosti u Zadarskoj županiji predstavi zanimljiv izložbeni postav koji prati sadržaj knjige profesora Šarošca koju je izdala Hrvatska matica iseljenika još 1999. godine.

Cilj je izložbe upoznavanje mladih naraštaja dvaju prijateljskih naroda s njihovim međusobnim vezama i prožimanjem hrvatskog i

mađarskog kulturnog, gospodarskog života te bogatom prošlošću međusobnih odnosa tijekom stoljeća zajedničkog života. Sadržaj izložbe postavljen u izložbenoj dvorani Znanstvene knjižnice pratio je sadržaj knjige Đure Šarošca. Na panoima su bila predstavljena sva razdoblja mađarsko-hrvatskih veza kroz povijest. O samoj temi na otvorenju govorio je profesor Ernest Barić sa Sveučilišta iz Pečuha. U Zadru je izložba bila otvorena do 3. lipnja, a potom se preselila u Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata u Mađarskoj „Zavičaj“ u Vlačićima.

U gradu Senju, 8. srpnja u Kuli Nehaj, otvorena izložba Đure Šarošca s naslovom „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“

U okviru ovogodišnjih Uskočkih dana u gradu Senju, 8. srpnja u Kuli Nehaj, otvorena je izložba Đure Šarošca s naslovom „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“. Senjsku izložbu organizirali su Grad Senj, Mohački muzej i Muzej grada Senja. Izložbu je priredio Mohački muzej koji sakuplja i čuva bogatu kulturno-povijesnu baštinu Hrvata koji žive u Mađarskoj. Kažimo kako 4. Uskočke dane organizira senjska Turistička zajednica, a ove su godine održani 9–10. srpnja. Tijekom dva dana ova manifestacija oživljene povijesti obnovila je događaje iz prošlog vremena, onodobne običaje, odjeću i slično. Bio je tu i srednjovjekovni sajam starih zanata, trgovci, kovnica novca, zatim nastupi srednjovjekov-

nih zabavljača i lakrdijaša, renesansnih svirača, viteški turniri i borbe vitezova. Otvaranju izložbe sudjelovao je gradonačelnik grada Senja Darko Nekić i predsjednik HDS-a Mišo Hepp. Senj surađuje s nekoliko europskih gradova s kojima ima potpisane ugovore o partnerstvu i sporazume o međusobnoj suradnji, među njima je i Kiseg (Kőszeg) u kojem djeluje Hrvatska samouprava, na čelu sa Šandorom Petkovićem, koja također ostvaruje plodne veze sa Senjom. Sporazum o međugradskoj suradnji zaključen je 17. travnja 1999. godine u Kisegu, a ratificiran u Senju 6. kolovoza 1999. godine.

bpb

U okviru Državnog tabora hrvatskoga jezika i kulture, 20. lipnja, u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Vlačićima na otoku Pagu upriličeno je otvorenje izložbe i predstavljanje knjige Đure Šarošca s naslovom „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“.

Izložbu je otvorio predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, a okupljenima se obratio i gradonačelnik grada Paga Tino Herenda. Svečano otvorenje, kojem su nazočili i dugogodišnji predsjednik TZ Pag Slavko Pernar te voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga,

Svečano otvorena izložba „1100-godišnje veze Hrvata i Mađara“ u Vlačićima

uljepšali su prigodnim kulturnim programom sudionici Državnog tabora hrvatskoga jezika i kulture te članovi mjesnog Društva Svetog Jeronima u izvornoj nošnji. Tijekom tjedna sudionike tabora iz Mađarske i izložbu posjetio je i načelnik grada Paga Ante Fabijanić Njekulin. Izložba je u Pansionu „Zavičaj“ bila dostupna javnosti tri tjedna.

S. B.

BIKE – Hrvatska samouprava dotičnoga grada Vas srdačno poziva na Hrvatski kulturni festival 23. julija, u subotu. Od 14.30 uri se očekuju gosti, a u 15 uri se začme sveta maša na hrvatskom jeziku. Potom u mjesnom Domu kulture će goste pozdraviti Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, László Majthényi, dopredsjednik skupščine Željezne županije, Sándor Németh, načelnik Bika i Janoš Virag, predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave. U programu nastupaju pjevački zbor Koprivničkih Bregov iz Hrvatske, jačkarni zbor Djurdjice iz Sambotela, HKD Čakavci iz Hrvatskoga Židana, jačkari i jačkarice iz Prisike ter domaći pjevači Danica. U hrvatskom balu svira petroviska Pinkica.

Intervju

Zoltán Dunai, načelnik sela Salante: „U obnovu doma kulture i izgradnju Integriranog trga naselja i usluga uložili smo 55 milijuna forinti, od čega 15 milijuna vlastitog udjela”

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Potkraj svibnja (20. i 21.) radovali su se Salančani. Naime tada je na upotrebu predan obnovljeni dom kulture, točnije salantski Integrirani trg naselja i usluga. Ulaganja su omogućena europskim fondovima iz programa Nova Mađarska, razvoj regija (2007–2013), europski fond namijenjen razvoju poljoprivrednih regija, Europa ulaže u regije. Svečanost su svojom nazočnošću tada počastili između ostalih i parlamentarni zastupnik Zolt Tiffán, a mještanima i okupljenima su se obratili salantski načelnik Zoltán Dunai i ravnateljica doma kulture Zsanett Kelemen. Program su obogatili svojim nastupom mješni KUD Marica, salantska ciganska skupina Cserhájá, a na balu je svirao Orkestar Podravka. Bio je to povod razgovara s načelnikom Zoltánom Dunaieim.

Ravnateljica doma kulture Zsanett Kelemen

Zoltáne, završena je gradnja svečano je predan na upotrebu obnovljeni salantski dom kulture.

– Bilo je vrlo lijepo. Za mene je bilo važno to da smo poslali stotinu pozivnica, a odazvalo se devedesetero pozvanih. To već nešto znači, ili su došli temeljem prijateljstva, ili vole doći u Salantu, ali svaki put mislim,

Parlamentarni zastupnik Zsolt Tiffán u društvu salantskog načelnika Zoltána Dunaia

Članovi „male” skupine salantskog KUD-a Marica

ako se ljudi odazovu, onda je to za nas vrlo dobro jer šire dobar glas našega naselja. Dakle na službenom otvorenju nas je bilo oko devedesetero, koliko i nas domaćina, priredili smo prigodni program koji su prikazali članovi kulturne udruge Marica. Tijekom svečanosti pokušali smo prikazati kako teče ovakvo ulaganje, a budući da je u pečuškoj mikroregiji ovo prvo ulaganje ovoga tipa, nije to mala stvar, naime od stotinu naselja pečuške mikroregije upravo je kod nas ostvaren prvi plan u okviru europskoga projekta i programa ulaganja u razvoj regija. Važno je to stoga što ćemo ubuduće moći davati savjete onima koji

budu u ovome programu sudjelovali, kako da ga ostvare. Ako ima poteškoća savjetima možemo pomoći, a ima ih dosta jer mi smo sve to već prošli. Što se pak ulaganja tiče pokušali smo ostvariti sve onako kako je zamislio sastavljač natječaja. Kako se od jedne oronule zgrade doma kulture može napraviti nov dom kulture, koji uključuje ulaz za osobe s invaliditetom, zgradu smo poljepšali s novim ulaznim dijelom, s dijelom novoga krova. Napravili smo vijećnicu za 10–15 osoba, kuhinju za roditelje s malom djecom kako bi mogli podgrijati ono što im je potrebno, računalnu radionicu s devet novih računalnih postaja. Bilo tko može doći i obavljati svoje poslove putem interneta. Izgradili smo potpuno novu knjižnicu. Devedeset posto novog fonda knjiga ostvarili smo u suradnji s pečuškim Centrom znanja, od starih knjiga prenijeli smo dio, a napravili smo i kutak za hrvatske knjige. Svečanost otvorenja počastilo je i izaslanstvo prijateljskog naselja Strizivojne. Tom su prilikom obećali obogatiti fond hrvatskih knjiga, na čemu smo im unaprijed zahvalili. Izgradili smo novi sanitarni blok, i poseban sanitarni blok za invalide. Za opskrbu energijom postavili smo solarni sustav. U velikoj dvorani za priredbe, izuzev stolaca, sve je potpuno novo, vrata, prozori, zavjese, pozornica, zastor, tehnika zvuk i svjetlo. Ulaganja su to od 50–55 milijuna forinta, od čega smo putem natječaja dobili 40 milijuna, s PDV-om 50 milijuna, a oko pet milijuna utrošili smo za izgradnju stražnje terase. Na kraju terase uredili smo klupsku prostoriju u koju smo smjestili stol za biljar, stolni nogomet i igraonicu. Bilo je još nekoliko nepredvidivih poslova koje smo morali usput riješiti, stoga je vlastiti udio sela Salante u ovome projektu iznosio oko 15 milijuna forinta. U tijeku je obračun koji obavljaju kolege i izvođači radova. Projekt je ostvaren potporom Europske Unije i Mađarske. Obračun nije nimalo jednostavan, i sve će biti podvrgnuto strogom nadzoru. Nažalost, ako nemate uštedene gotovine, projekt ovakve vrijednosti treba uistinu promisliti. Kako vidim, većina samouprava u pečuškoj mikroregiji nema uštedevine, stoga jako teško može krenuti putem ovakvog ulaganja jer se sve plaća unaprijed, a potpora stiže samo naknadno kada je već projekt završen, nakon obračuna. Posljednji račun od 12 milijuna i mi smo morali isplatiti pomoću kredita, koji ćemo za mjesec-dva otplatiti, a ostalo je naš vlastiti novac.

Što su bili uvjeti u natječaju, koliko ljudi

Mala skupina KUD-a Marica iz Salante na obnovljenoj pozornici

treba zaposliti, kakve programe organizirati...?

– Natječaj ima takav dio po kojemu se tri godine podupire i funkcioniranje doma i plaće djelatnika. Mi smo se obvezali da ćemo svakodnevno biti otvoreni, svaki dan od deset sati radit će integralni društveni prostor, što je novi izraz, s kojim ćemo se morati sprijateljiti iako mislim da će ga Salančani i nadalje zvati „kultura“, „prosvjetni dom“. Nakon isteka ove tri godine mi moramo još dvije godine osigurati funkcioniranje doma kulture na istoj razini. Budući da se svakodnevni rad od deset sati ne može ostvariti samo s jednim djelatnikom, imamo dva djelatnika, jednog zaposlenog u osam sati, a drugog u šest sati, što uključuje i rad knjižnice i doma kulture.

Programi...

– Naš KUD Marica i službeno ovdje ima svoje sjedište, ovdje održava i svoje redovite tjedne probe. U KUD-u sada djeluju tri skupine i orkestar, koje raznim danima imaju probe. Ovamo ćemo pokušati ujediniti sve društvene sadržaje koji se vežu za mjesnu zajednicu, naprimjer klub beba-mama, organizirat ćemo i druge sadržaje od općeg, mjesnog interesa, koji se tiču ovdašnjih ljudi, primjerice za one koji trebaju pravnu pomoć ili savjete. Susreti poljodjelaca. Nudimo prostor ne samo Salančanima nego i cijeloj mikroregiji za raznolike programe, balove, koncerte, konferencije... Uz određenu naknadu, povoljno. Bitan je element u natječu bio osigurati samoodržavanje zdanja. Premda kultura nije grana koja se može sama održati, pokušat ćemo ostvariti prihod, od čega ćemo financirati kulturne sadržaje. Za sve usluge zastupničko vijeće odredit će cijene, a od prihoda ćemo održavati dom kulture. Za mjesne udruge (ribička, športska, kulturna, građanska zaštita i tri zaklade) godišnje jedanput osigurat ćemo korištenje prostorom besplatno, ali za daljnje priredbe i one će morati platiti najamninu. Troškove režija (struje, grijanje) moramo osigurati, bolje rečeno zaraditi. Cijene će biti konkurentne. Svi koji su već bili u tome prostoru, zadovoljni su s ponudjenim uvjetima. Novi uvjeti zahtijevaju i odgovarajuće ponašanje korisnika. Nakon stanovitog vremena želimo osigurati putem interneta

Velika skupina KUD-a Marica iz Salante na obnovljenoj pozornici

prijenos događaja iz doma kulture uživo za sve mještane koji im ne mogu nazočiti. Želja nam je da za starije naraštaje osiguramo tečajeve upoznavanja s računalom, korištenja internetom. Namjera nam je da dom kulture napunimo životom i sadržajima.

Koliko žitelja i koliko ustanova ima Salanta?

– Imamo 1250–1260. Imamo školu, vrtić, dom za stare, dom kulture. Školu smo predali na održavanje mikroregionalnom udruženju, jer se tako dobiva dodatna normativa, čime se smanje troškovi mjesne samouprave. Na taj način djeluju okružno bilježništvo, vrtić, škola, dom za stare i sve. Nije u svim naseljima tako, ali su njihovi troškovi održavanja veći.

Suočavamo se iz dana u dan s teškim materijalnim problemima mjesnih samouprava.

– Hvala Bogu, mi nismo u minusu. Seosko vijeće vrlo odgovorno gospodari. Svake godine dobro promislamo naš proračun. Ako planiramo prihode, onda se oni moraju i ostvariti. Naš je proračun oko 400 milijuna forinta sa školom, a bez nje oko 160 milijuna. Imamo mnogo djelatnika, djelatnici zaposleni kod pečuške mikroregije. U školi u kojoj su učeničke skupine triju naselja, ima stotinjak djelatnika, mi smo (salantska samouprava) umalo najveći poslodavac u mikroregiji. Salanta je središte školstva, a na čelu školskog vijeća koje čine načelnici naselja iz kojih nam dolaze djeca sam ja. Tako dje-

luje i vrtić, središte za skrb starih, ali osim toga zapošljavamo ljude i u okružnom bilježništvu, devet osoba, u središtu za skrb starih 4-5, u domu kulture dva, k tome treba dodati troškove režija. Uglavnom proračun čine plaće, a ono što nam ostane, što nije mnogo, nastojimo dobro uložiti i potrošiti.

Kakve planove imate za budućnost?

– Želimo nastaviti s gradnjom i uljepšavanjem naselja i njegovih ustanova, građevina. Otkada sam načelnik, od 1994. godine, svake godine nešto gradimo, obnavljamo, (vrtić, školu, središte za skrb starih, liječničku ambulantu, sada dom kulture i zgradu okružnog bilježništva). Prije dvije godine od Crkve smo preuzeli na održavanje dva groblja, otada

se ona održavaju kao javna groblja, mi ih uređujemo i održavamo, a zacrtali smo i obnovu dviju mrtvačnica. To će biti sljedeći korak među našim planovima. Nažalost, dobio sam loše vijesti, umalo nam je prošao natječaj, ali je sa nadležno ministarstvo smanjilo sredstva, stoga nećemo uspjeti ostvariti naš plan putem natječaja, pokušat ćemo ipak nešto uraditi iz vlastitih izvora. Ne znam kako, ali planova imamo. Ne odustajemo ni od projekta izgradnje kanalizacije. Uvjeren sam da je 50 posto samouprava danas u teškom financijskom položaju. Mislim kako smo naselje iznad prosjeka, a za to, dakako, zaslužni su ovdašnji ljudi. Mogućnost zapošljavanja bolji je nego recimo u Ormánságu jer smo blizu triju gradova (Šikloš, Harkanj, Pečuh), udaljenih svega 15 minuta od Salante. Znanjem hrvatskoga jezika mnogi se uspijevaju zaposliti, u turizmu, ugostiteljstvu. Salanta je naselje vrijednih ljudi koji vole svoje selo te vole raditi i stjecati.

BLAGDANSKI KALENDAR I.

U okviru tradicionalne manifestacije Đakovački vezovi, izašao je iz tiska knjiga Blagdanski kalendar I. koji na petstotinjak stranica donosi običaje Hrvata u Mađarskoj, vezanih za blagdane. Ovo izdanje, nadati se je, trebalo bi stići u hrvatske domove i odgojno-obrazovne ustanove.

Hrvati u Mađarskoj raspolažu bogatom tradicijskom kulturom do koje se dolazi na osnovi već sakupljene folklorne građe, pjesama, igara, predaja, narodnih pripovijedaka, običaja, molitvica i drugih vidova duhovne kulture, odnosno uzimajući u obzir njihovu materijalnu kulturu, poglavito narodnu nošnju i tekstil.

Do sada tiskane knjige rijetko sadrže toliko bogatu građu na jednome mjestu kakva se nalazi u toj knjizi, zahvaljujući činjenici što je hrvatska dijaspora u Mađarskoj, na rubu hrvatskoga jezičnog područja, očuvala svoj jezik, kulturu i običaje, s druge pak strane knjiga daje čitateljima uvid u pučku tradiciju danas već asimiliranih hrvatskih naselja. Na svu sreću, već se prijašnjih godina počela sakupljati folklorna građa i primjerci materijalne kulture, pa su eksponati našli svoje pravo mjesto u muzejima, a u raznim studijama i diplomskim radovima opisivani su običaji i tiskani i u domaćim i u hrvatskim izdanjima. Poglavito je riječ o bušarskim običajima vezanim za pokladno razdoblje, ali većina tih vrijednih sakupljanja još uvijek nije objavljena. Autor je i sam godinama sakupljao hrvatske običaje, pripovijetke, molitvice, kratku epiku, predaje o mitskim bićima pa ih je objavljivao u mnogim tuzemnim i inozemnim izdanjima (Hrvatska, Austrija, Srbija) na hrvatskom, srpskom i mađarskom jeziku. Njegova su sakupljanja naišla na lijep prijam kod mnogih autora, među inim u Mađarskoj, Hrvatskoj i Srbiji. Nerijetko se pozivaju na njih čak i u takvim značajnim izdanjima kao što je Slovenska mitologija, Enciklopedijski rečnik tiskan u Beogradu (2001), sastavljen od ruskih i srpskih stručnjaka, što je autoru, dakako, bilo svojevrsno ohrabrenje i poticaj za objavljivanje sveobuhvatnijeg rada, poput ovog u kojemu se navode običaji vezani za kalendarsku godinu. Uz opisivanje običaja, daje se uvid i u hrvatsku mitologiju, vezanu za pojedine svece koji su naslijedili osobine nekoga svog slavenskog poganskog prethodnika, kao što je obilježja glavnog boga i boga groma Peruna naslijedio Sv. Đuro, Sv. Ilija, odnosno njegova protivnika, boga podzemlja i stoke Velesa Sv. Nikola, ili pak Sv. Petar preuzima osobine rimskog boga Janusa. Za današnjeg čovjeka takve osobine, uloge bogova i svetaca već je neshvatljivo, s vremenom zaboravljeno, nepoznato, čak i upitno, stoga je valjalo ponovno dekodirati sakupljenu folklornu građu Hrvata u Mađarskoj, što je iziskivalo nemalo truda i napora,

poglavito poznavanje stare vjere. Da bi se dobila jasnija slika, autor je trebao skidati pojedine slojeve s mitskih bića, svetaca, a koji se naziru u predajama ili u pučkim molitvicama. Razlogom se navodi kako hrvatski običaji čuvaju u sebi starinu poganskih rituala, no katkad se javljaju u simbiozi s kršćanskim učenjima i tumačenjima, jednom riječju kristijanizirani su, pa tako sadrže u sebi razne slojeve. Razlučivanje arhaičnih od kasnije nastalih slojeva nije bio autorov cilj, ali mjestimice ipak daje potrebna objašnjenja radi njihova lakšeg sagledavanja i razumijevanja, imajući pritom u vidu prvenstveni cilj: da potiče na daljnja zajednička razmišljanja čitatelje, pružajući im istodobno neku sigurnost kako bi se mogli snalaziti u obilju podataka. Novina je ove knjige uostalom i to da se u njoj cjelovito obrađuju običaji, ponajprije vezani za blagdan nekog sveca. U takvim slučajevima oslikava se šira poleđina i u njoj dani akteri. Osim uvida u običaje Hrvata u Mađarskoj, objavljeni tekst može poslužiti i kao zanimljivo štivo, s obzirom da se na danom narječju objavljuju i neki priloz. Tako će, nedvojbeno, čak i struka dijalektologa i lingvisti doći do novih, nepoznatih spoznaja vezanih uz dano narječje hrvatskoga jezičnog arhipelaga u mađarskome jezičnom moru, gdje se dijalekt gubi i iščezava, ili je već u naše dane potpuno i nestao, odnosno zaboravljen. Naravno, na temelju ove građe moći će se donekle rekonstruirati i nekadašnji govor danog područja u tadašnjoj staroj domovini, odakle se masovno iseljavao hrvatski živalj, pogotovu za vrijeme osmanlijskih prodiranja i naleta u hrvatske zemlje, u Slavoniju, Hrvatsku i u krajeve Bosne. Smatram važnim kako Hrvati u Mađarskoj trebaju o sebi i za sebe ostaviti pisane tragove, trajna i manje trajna djela da bi se i jezično mogli očuvati i ojačati, no to je već politički, društveni i sociološki prostor, u koji ipak ne bih ulazio, niti davao neke savjete i ideje. Cilj je takvoga sveobuhvatnog rada da svojim sadržajem obogaćuje i dječji svijet, da se programski uvede u školsku nastavu, jer od djece u vrtićima do studenata svima se nudi ponešto zanimljivo, vrijedno i

trajno, što valja upoznati, naučiti, uvježbati i ponovno oživiti i oživotvoriti na školskom satu, na kulturnim priredbama ili u obiteljskom krugu. Običaje trebamo vratiti u naša sela! Hrvatska kulturno-umjetnička društva u Mađarskoj zadnjih godina razvijaju znatnu kulturnu misiju, stoga smatram da će i oni u tom izdanju naći mnogo zaboravljenih, nepoznatih pojedinosti koje se mogu lijepo uklopiti u njihove programe, ili će se na temelju objavljenog teksta moći sastaviti zanimljivi i šareni programi. Takvi pokušaji već nisu rijetki, i danas ih ima u podravskom Lukovišću. Naravno, ne bih smio zaboraviti ni na etnološku struku, vjerujem kako će kalendar i za njih biti veoma koristan prilikom daljnjih istraživanja, jer će sigurno naći na nepoznate pojedinosti i doći do novih spoznaja.

Na kraju želim zahvaliti upravi grada Đakova, Đakovačkim vezovima, Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, profesoru dr. Živku Gorjancu koji mi je stavio na raspolaganje diplomatske radnje svojih studenata na Visokoj učiteljskoj školi u Baji, Mirku Čuriću, uz čije će nesebično zalaganje biti tiskan kalendar, te načelniku grada Đakova Zoranu Vinkoviću i njegovu zamjeniku Ivici Mandiću, s kojima smo već prije uspješno surađivali na objavljivanju knjige Nikole Tordinca. Ovom se knjigom na lijep način nastavlja tradicija zajedničkog knjižništva.

Đuro Franković

SARAJEVO – U organizaciji Slavističkog komiteta, znanstvenog i stručnog udruženja bosanskohercegovačkih slavista, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Sarajevu od 26. do 28. svibnja održan je Prvi bosanskohercegovački slavistički kongres. U radu Kongresa sudjelovalo je 200 slavista iz više od 20 država svijeta, što ga čini najvećim ikad održanim znanstvenim skupom u BiH u oblasti filologije. Kongres je tretirao različita slavistička pitanja s područja lingvistike te književnosti i kulturalnih studija. Organizatori Kongresa planiraju održavati svake treće godine, a referate objaviti u Zbornicima Biblioteke „Bosnistika”. Kongresu su sudjelovali i predavači iz Mađarske. Tako Timea Bokovac, asistent na Filozofskom fakultetu u Pečuhu s temom Dvadeseta obljetnica Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu; Orsolya Németh, doktorandica Catholic University Péter Pázmány u Budimpešti, s temom: The mode of presentation of the state of siege in the works Sarajevo Marlboro of Miljenko Jergović; Aleksander Urkom, docent sa Slavističkih studija Filozofskog fakulteta Sveučilišta Loránd Eötvös u Budimpešti s temom: Obrada tekstova jezika u dijaspori metodom korpusne lingvistike, te Jolán Mann, kroatistkinja i hungarologinja, Mađarska nacionalna knjižnica „Széchenyi” s temom: Reprezentacija ženskosti u djelima Envera Čolakovića.

Trenutak za pjesmu

Lidija Bajuk

Dvojtvo

Dok vrijeme leti i sve je u mijeni,
ja u sebi vječno pitanje šutim:
ima li muškog, u meni ženi?
Ima. I tebe ženskog u sebi ćutim.

Ne bojim se snova, ni stiha, ni riječi.
Što dobivam time ako ti šapnem?
Da li je mudro sve jasno reći?
Bolje ovako. Na dlan da ti kapnem.

Izazov kravate u Budimpešti

Izložba pod nazivom „Izazov kravate – kravata kao hrvatski doprinos globalnoj kulturi“, u organizaciji Galerije Budapest, Muzeja Cravatice i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, svečano je otvorena 30. lipnja, u budimpeštanskoj Gradskoj galeriji. Narečena je priredba posljednja u nizu hrvatskih kulturnih događaja koji su za vrijeme mađarskog predsjedanja EU organizirani u Budimpešti. Posjetitelji su pozdravili glavni ravnatelj Galerije Budapest Attila Zsigmond, dogradonačelnik grada Budimpešte Miklós Csomós i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić. Izložbu je stručno prikazao kustos izložbe Nikola Albaneže.

Idejni je pokretač izložbe projekt „Kravata oko Arene“ autora Marijana Bušića, izveden u Puli 2003. godine. Temeljna je zamisao prikupljanje suvremenih umjetničkih ostvarenja koji tematiziraju ili se reljefiraju, odnosno barem kao motiv koriste se kravatom. Tijekom proteklih devet godina izložba je gostovala, osim u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini, Egiptu, Južnoafričkoj Republici, Poljskoj, Austriji, Bugarskoj, Njemačkoj i Danskoj, u petnaest gradova, te svakim idućim ostvarenjem njena se zaliha obogaćivala novim likovnim djelima. Prije budimpeštanskog postava raspisan je javni poziv Nefortine ustanove Academie Cravatice te Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske mađarskim likovnim umjetnicima za sudjelovanje.

Na izložbi „Izazov kravate – kravata kao hrvatski doprinos globalnoj kulturi“ predstavljeno je pedeset i devet umjetničkih djela hrvatskih autora i autora drugih zemalja, od čega trinaest izložaka mađarskih umjetnika. Likovna ostvarenja potaknuta, odnosno nadahnutu kravatom, njenom simbolikom, motivima ili poviješću rađena su različitim tehnikom, to su ulje na platnu, ulje i vosak na platnu, akrilik na platnu, crtež (ugljen i boja u spreju; tušem), grafika na svili, fotografije u boji, obojeno drvo, drvo i bronca, keramika od kvarc-kamena, videoinstalacije, sitotisak, kombinirana tehnika, računalna grafika, multikolorni ofset na bijelom gumiranom papiru, grafički print na kapafiks, digitalni kolaž... U sklopu predstavljanja izložene su i dvije kravate, crvena i zelena, koje su bile službene kravate Republike Mađarske tijekom njezina predsjedanja EU. Za amblem izložbe nije uzet nijedan nov umjetnički rad, nego 17-stoljetni prikaz Nikole Zrinskoga. Taj je portret izrađen u Londonu 1664. godine na kojemu je slavni hrvatski ban i mađarski pjesnik prikazan kao elegantan vlastelin i dvorjanin sa čvorovanim rupcem oko vrata, danas čitavom svijetu poznatim pod nazivom kravata.

Ostvareni budimpeštanski postav potpisuju kurator Nikola Albaneže, njegov mađarski kolega Miklós Sulyok, suradnici Galerije István Steffanits i Ferenc Kerékgyártó. Izložbu prati katalog na mađarskom,

Ivica Antolčić: *Puran kontrabasist*, akrilik na platnu

Glavni ravnatelj Galerije Budapest Attila Zsigmond, kustos Nikola Albaneže, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić i budimpeštanski dogradonačelnik Miklós Csomós

hrvatskom i engleskom jeziku s reprodukcijama svih umjetničkih djela. Izložba „Izazov kravate“ otvorena je za javnost do 21. kolovoza 2011. godine, svaki dan osim ponedjeljka, od 10 do 18 sati.

Kristina Goher

M. Šutej: *Kompozicija; Bombardiranje očnog živca, grafike na svili*

Foto: Ingrid Klemenšić

**Koljnofska dica na shodišću u Bizonji.
Na slici su skupa s domaćini pred bizonjskom crikvom**

*Iz povijesti Hrvatskoga glasnika
Komentar*

Demokraciju treba temeljito učiti i živjeti, a ne tek deklarirati

Za utemeljenje udruge zakonski je potrebno 12 članova. Može to biti jedna obitelj i nekoliko njihovih prijatelja, ili ambiciozan političar kojemu je udruga polazna točka karijere. Ako postoje udruge, onda se svi njezini članovi koji redovito trebaju plaćati i članarinu, pozivaju na njezine akcije poimence i na godišnje skupštine, ne daj Bože, na biranje vodstva udruge koje se mora obaviti svake treće godine. Svi nazočni glasuju. Ako su izabrani po demokratskim načelima, onda će zacijelo želje i interese svojih licem i djelom te imenom glasača itekako predstavljati ili će biti smijenjeni. Nažalost, (kod nekih) nerijetko kod manjinskih udruge sve još uvijek funkcionira na osnovi poniznosti, a kadrovi osposobljeni u doba državnog paternalizma još itekako vladaju našom manjinskom scenom u zajednici gdje je veoma mala ili nikakva društvena kontrola, što zbog maloga broja pripadnika te iste zajednice, što zbog posvemašnje ravnodušnosti... Empatija se iscrpljuje u ponekom balu, organiziranoj, a ne spontanoj molitvi... Naravno, kao i svugdje, tako se i rečeno ne može uopćavati. Postoje časne iznimke i pojedinci. Al upravo oni koji imaju (drugačiju) viziju (o kojoj bi se moglo razgovarati na dobrobit svih sudionika komunikacijskog lanca), a takvih je veoma malo, često se baš zbog svoje malobrojnosti i usamljenosti proglašavaju i prozivaju, njihovo se razmišljanje brzo prikazuje kao „rušenje jedinstva“, pa se radi mira u kući organizirano i ciljano kreće u njihovo ušutkavanje i zanemarivanje, i brzo se nađu svi oni koji su neposredno zainteresirani (a inače naoko neistomišljenici) u kolu jedinstva i zajedništva, naravno, koje pleše stalno na istu melodiju koja se dobro poznaje i voli.

Branka Pavić Blažetin
(Hrvatski glasnik 2008/20)

KOLJNOF, KISELJAK – Na poziv općinskoga načelnika Kiseljaka, Mladena Mišurića-Ramljaka velika koljnofska delegacija će otputovati 18. julija, u pondiljak u Bosnu i Hercegovinu. Izaslanstvo činu političari, školnikovice, odgojiteljice, zadužene osobe za kulturu ki će nazočiti na obilježavanju Dana općine Kiseljak. Po programu, 18. julija, u pondiljak uvečer koljnofski Štrabanci će svojom muzikom čestitati slavljenikom, a drugi dan u 18 uri će se održati svečana sjednica Općinskoga vijeća, u dvorani Hrvatskoga doma u Kiseljaku. 20. julija, u srijedu je u 10.30 uri polaganje vijenca pred spomenikom palih braniteljev, a u 11 uri je sveta maša u crkvi Sv. Ilije u Kiseljaku. Povelja o suradnji i prijateljstvu med dotičnim općinama je potpisana 24. marcijuša ova-ga ljeta u Koljnofu.

BIZONJA – Priredjuje se veliko shodišće Gradišćanskih Hrvatov 23. julija, u subotu, pri kom hodočasnici iz gradišćanskih sel će se skupa najti pri tabli Bizonje, otkud piše pelja vjernike do mjesne crkve Štefan Dumović, židanski farnik ter vjerni celjanski hodočasnik. Autobusi se vozu prik Fertóda, Frauenkirchena, Kittseea u Bizonju, kade će se u 17 uri začeti sveta maša u celebriranju Štefana Dumovića i domaćih farnikov. Za prošecijom s kipom Putujuće Celjanske Marije svi hodočasnici su pozvani na agape.

GORNJI ČETAR – Kuratorij Zaklade „Na već jezikov s jednim srcem za našu školu” je ovo ljeto prvi put dodilio nagradu „Pedagog ljeta“ koju je dostala učiteljica ugarskoga jezika i književnosti Veronika Szegleti. Ona je od septembra lanjskoga ljeta bila ovlašćena sa strane održavateljv škole (od samouprave Narde, Gornjega Četara, Hrvatskih Šic,

Pornove, Keresteša) za peljanje četarske škole i tako službeno do 15. augustuša je na čelu ove ustanove, a natica se i ljetos za funkciju školske direktorice

uz još dva naticatelje. 1. julija, u petak su skupasjeli predstavnici samoupravov, ali odluka o novom peljačtvu još se nije narodila. Za uručenje dotične nagrade ovoga ljeta u četarskoj školi su tajnim glasovanjem skupa odlučili člani Dičje samouprave, Roditeljskoga tanača, mjesni pedagog i djelači škole.

Međunarodni festival u Kalači

Tambura ponovno okupila zaljubljenike dobre glazbe

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada Kalače i pomoću Kulturne udruge Vizin, ove se godine već treći put održao Međunarodni festival tamburaških orkestara u Kalači, 19. lipnja, u Gradskom kazalištu. I ove je godine Festivalu sudjelovalo sedam vrsnih orkestara iz Mađarske, Hrvatske i Srbije (Vojvodine), te Stipan Đurić glumac, pjevač.

Sudionike festivala je pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave grada Kalače Bariša Dudaš

Čepinski tamburaški orkestar (Hrvatska)

Tamburaši iz Monoštorlije (Mađarska)

Tamburaški sastav Lipotice iz Koljnofa (Mađarska)

Večer je otvorio gospodin Franjo Török, načelnik grada Kalače, koji je u svom pozdravu spomenuo kako bi se radovao ako bi ovaj Festival izrastao u barem dvodnevnu kulturnu manifestaciju, te kako je glazba stvar koja nas spaja i veže. Naravno, među uzvanicima su se našli i gospođa Ljiljana Pancirov, konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, gospođa Katja Bakija, treća konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, Željko Kovač, predsjednik skupštine Općine Kula, László Korhec, član općinskog vijeća Općine Kula, Joso Šibalin predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Bačko-kiškunske županije, te mnogi uzvanici i gosti, ljubitelji tamburaške glazbe iz naših okolnih naselja.

Nakon gradonačelnikovih pozdravnih riječi, na pozornici je zaszvirao Čepinski tamburaški orkestar iz Hrvatske pod ravnanjem i vodstvom Ivana Draženovića, te nas na trenutke odveo na Dunav (Strauss: Na lijepom plavom Dunavu) i u milu Slavoniju (Slavonski motivi). Čepinski tamburaški orkestar radi kao tamburaška škola uz KUD „Ivan Kapistran Adamović“ u Čepinu. Danas škola broji 60-ak učenika u više starosnih skupina, a sviraju tradicijske melodije, djela klasičnih autora te obrade moderne pop, rock i zabavne glazbe.

Nakon njih slijedili su gosti iz Kule

(Srbija), zbratimljenog naselja grada Kalače. Oni rade i djeluju pod imenom Tamburaško društvo „Isidor Bajić“, broje 20-ak članova, a utemeljili su ga bivši i sadašnji učenici glazbene škole u Kuli. Voditelj im je Milan Sujić. Izveli su vojvodanske melodije i pjesme, te dvije igre iz Vranja.

Kako bi svi gledatelji povjerovali da i mađarska glazba zvuči dobro na tamburama, uvjerali su nas tamburaši iz Monoštorlije, iz sela udaljenog desetak kilometara od Baje, gdje živi i radi tamburaška dinastija već otprije 1920-ih godina. Na njihovu se repertoaru nalaze mađarske, njemačke, hrvatske, srpske, ciganske i klasične melodije.

Orkestar „Vizin” i Stipan Đurić (Mađarska)

Tamburaško društvo „Isidor Bajić” iz Kule (Srbija)

Tamburaška sekcija HKU-a „Ljutovo” iz Ljutova (Srbija)

Tamburaški sastav „Slavonska ravnica” iz Čepina (Hrvatska)

Tamburaška sekcija Hrvatskoga kulturno-umjetničkog društva „Ljutovo” iz Ljutova (Srbija), upoznala nas je s popularnim vojvođanskim pjesmama, te onima iz Hrvatske. Oni su započeli s radom 2004. godine i zasniivali su ga u prvom redu za potrebe folklorne sekcije, a poslije se primali i samostalnih nastupa. Sekcija broji desetak članova.

Nakon muških tamburaških orkestrara (u kojima su se kadšto našle i djevojke) slijedio je jedini ženski sastav, Tamburaški sastav „Lipovice” iz Koljnofa. Iako u manjem sastavu, i s pomoću muškog berdaša, one su nam dočarale gradišćanski melos, a predstavile su se i s jednom pjesmom koje su same napisale. Uz pjesme i glazbu sastava „Slavonska ravnica”, također iz Čepina, već se jedva moglo sjediti. U njihovu se sastavu nalaze ponajbolji tamburaši Čepinskoga tamburaškog orkestrara. Uz vesele slavonske šokačke pjesme i uz neočekivanu pjesmu na mađarskom jeziku oduševili su već i tako oduševljenu publiku i izazvali buran pljesak.

Na kraju programa uslijedio je kratak program orkestrara Vizin iz Pečuha, te malo duže predstavljanje Stipana Đurića, jednako tako

uz Orkestar Vizin. Gledatelji su mogli uživati u pjesmama iz Podravine, Baranje, Bačke, ali i u omiljenim pjesmama iz Hrvatske, te Vojvodine. Sve je završilo u veselom ozračju.

A da bi raspuhali i ono malo oblaka što je još ostalo na nebu, nakon programa se pokraj kazališta zaplesalo kolo, poveo se razgovor uza sladoled, sudionici su otišli na večeru, te je svatko pošao svojim kućama s lijepim uspomjenama, kako bi se nagodinu opet sreli na IV. Međunarodnom festivalu tamburaških orkestrara.

Vesna Velin
Foto: Zoltán Pejő

U spomen Zsoltu Csányiu

Bio jednom jedan harmonikaš

Spomen-večer u povodu tridesete obljetnice smrti harmonikaša, nekadašnjeg voditelja Orkestra KUD-a Baranja Zsolt Csányia, koja će biti priređena u sklopu ovogodišnjih Pečuških ljetnih igara 15. srpnja, s početkom u 21 sat na otvorenoj pozornici Ulice Káptalan.

Sudjeluju:

- Bivši orkestar Zsolt Csányia: Franjo Dervar, Zoltán Szabó, Mišo Lošanija
- Orkestar Vujičić: Gábor Eredics, Kálmán Eredics, Mihály Borbély, Miroslav Brcan, Ferenc Szendrődi i Balázs Vizeli
- Prijatelji i Csaba Csányi: Stipan Bubreg, Nikola Vujkov, Vjekoslav Filaković, Branko Filaković, András Mészáros, Csaba Csányi
- Svirci: Zsófia Bíró, Antun Vizin, Zoltan Horvat, Milenko Radić, Marko Radić, Tomo Božanović, Jozo Matheisz, Ladislav Halász, Ivica Pavković. Redatelj: László Bagossy

Program:

1. Kolo igra tamburica svira...; 2. Sándor Weörös: Tijek vremena, recitira László Bagossy; 3. Bunjevački plesovi – Plesni ansambl Baranja; koreografija: Đuro Jerant; 4. Ples s nožem „Stara Baranja”; koreograf: Antun Vidaković; 5. Sikuljski plesovi – Károly Donácz, Sándor Szabó; 6. Tjeraj, Stevo... bunjevačke melodije – Csaba Csányi i njegovi prijatelji; 7. Solo s klarinetom – Zoltán Szabó; 8. Orkestar Vujičić; 9. Sjećanje na Jovana, dvojničke melodije – Zoltán Szabó, Csaba Csányi; 10. Bunjevačka balada „Ajde red’ se” – Judita Poljak, Anikó Móder; 11. Stare priče, sjećanje na Zsolt Csányia; Zoltán Szabó; 12. Na dvi strane – stari orkestar Zsolt Csányia; 13. Baranjski plesovi – „Stara Baranja”; koreograf: Antun Vidaković; 14. Svijeća; sjećanje na preminule „baranjaše”; 15. Harmoniko moja – Ivica Pavković i harmonikaši; 16. Završnica, skupni ples.

Cijena ulaznice: 1000 Ft. Ulaznice se mogu rezervirati u pečuško-me Hrvatskom kazalištu, tel.: 72/ 514-305 ili 210-197;

e-mail: szervezes@pecsiszabaderi.hu
mailto:szervezes@pecsiszabaderi.hu

HRVATSKI ŽIDAN – Hrvatsko katoličansko omladinsko vjersko i kulturno društvo Hrvatskoga Židana poziva mladinu, od 12 do 16 ljet, u 18. Tabor Peruške Marije. U židanskoj lozi oko kapele Hubertus u šatori budu smješćeni diozimatelji, od 2. do 7. augustuša. U tabor se obavezno nosi vrića za spavanje, voda je osigurana iz zdenca kot i jilo, trikrat u danu, s toplim objedom. Med cilji tabora je spomenuto upoznavanje katoličanske mladine iz okolice i približavanje u prirodi ljudskoj duši ter Gospodinu Bogu. U programu su vjerska predavanja, maše, duhovne vježbe, ture, likovne djelaonice, taborski oganj i igra prez kraja. Stroški tabora su kot i lani, po peršoni 7000 Ft, za braća skupa 12 000 Ft. Peljač tabora je Petar Horvat, pokrovitelj Štefan Dumović, farnik Hrvatskoga Židana.

Završeni proljetni maturalni ispiti 2010/2011. školske godine

Dana 28. lipnja, završeni su maturalni ispiti 2010/2011. školske godine, četrnaesti u dvostupanjskome maturalnomo sustavu. Đaci su sveukupno položili 473 800 maturalnih ispita, a prihvati i upis rezultata prijevremeno položenih ispita tražilo ih je 58 800. Srednjoškolicima su po svom izboru, na srednjem stupnju iz 192 predmeta, na višem stupnju iz 57 predmeta polagali maturu. U svibnju su šesnaest dana na 1343 mjesta priređeni pismeni maturalni ispiti, te od 2. do 8. lipnja na 139 mjesta usmeni ispiti višeg stupnja, a od 14. do 28. lipnja na 118. mjesta ispiti srednjeg stupnja.

Kako su već različita glasila najavila, priprema se izmjena općeprosvjernog zakona te u sklopu toga i maturalnih ispita. Primjerice možda se ukida prijevremena matura, nekoliko predmeta, radi upisa na visokoškolska učilišta, moći će se polagati samo na višem stupnju.

Matura u Budimpešti

U budimpeštanskoj Hrvatskoj gimnaziji usmeni maturalni ispiti bili su 20, 21, odnosno 23. i 24. lipnja. Narečenim ispitima pristupio je 41 učenik, osamnaest učenika 12. razreda redovitoj te dvadeset i dvoje učenika iz 9, 10. i 11. razreda, prijevremenoj maturi. Jedna bivša učenica ponovila je maturu iz matematike i dopunski maturalni ispit iz fizike. Iz hrvatskoga jezika i književnosti dvoje su položili ispit na višem, šesnaestero na srednjem stupnju, iz mađarskoga jezika i književnosti sedamnaestero na srednjem stupnju, a jedan učenik mađarski jezik kao strani jezik na srednjem stupnju. Matematiku na srednjem stupnju, na mađarskom jeziku položilo je deset te na hrvatskome osam đaka; povijest na srednjem stupnju, na hrvatskom jeziku sedamnaestero, na mađarskom jedan učenik. Engleski jezik na srednjem stupnju petero, njemački jezik na višem stupnju jedan učenik. Kemiju na višem stupnju odabrao je jedan, a na srednjem također jedan učenik, zemljopis na hrvatskom jeziku, na srednjem stupnju desetero, fiziku na mađarskom jeziku, na srednjem stupnju dvoje i tjelesni odgoj na srednjem stupnju dvanaest učenika.

Predsjednica maturalnih ispita i ove školske godine bila je Janja Živković Mandić, profesorica hrvatskoga jezika i književnosti pečuške Hrvatske škole. „Gđa Mandić je već peti put zaredom predsjednica mature, i izvanredno stručna osoba. Jako je pozitivno djelovala na naše učenike”, reče za Hrvatski glasnik ravnateljica HOŠIG-a Anica Petreš Németh. Gđa Németh je naglasila kako je na maturalnim ispitima bilo mnogo dobrih rezultata i lijepih odgovora, primjerice Eva Veselovsky iz hrvatskoga jezika, Vivien Szarvas iz povijesti, Marko Pavleković iz mađarskoga jezika, Danijel Remec gotovo iz svih predmeta, Marko Rus iz fizike, te iz biologije maturu su položili s peticom. Maturalni ispiti u HOŠIG-u protekli su u redu i prema zakonskim propisima.

Matura u Pečuhu

U pečuškoj Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krležu usmeni maturalni ispiti bili su 20, 21. i 22. lipnja. Narečenim je ispitima pristupilo 64 učenika, dvadeset i osam učenika 12. razreda redovitoj i petnaest iz 11. razreda, prijevremenoj maturi. Jedna bivša učenica ponovila je maturu iz matematike i troje njih su polagali

iz predmeta koji su im potrebni za prijavu na visoka učilišta: na višoj razini iz matematike i na srednjoj iz biologije dopunski maturalni ispit. U Hrvatskoj gimnaziji maturalni ispit polagalo je sedamnaestero učenika gostiju.

Iz hrvatskoga jezika i književnosti svi maturanti, njih dvadeset i osmero položili su ispit na višem stupnju, iz mađarskoga jezika i književnosti svi na srednjem stupnju. Matematiku na srednjem stupnju, na mađarskom jeziku položilo je osamnaest te na hrvatskom jeziku pet đaka, a čak troje su pristupili ispitu na višem stupnju; povijest na srednjem stupnju, na hrvatskom jeziku dvadeset i petero, a na višem stupnju i hrvatskome jeziku polagala su trojica učenika. Biologiju na srednjem stupnju položilo je troje, fiziku na hrvatskome jeziku i na srednjem stupnju položilo je jedan jedan učenik, zemljopis na srednjem stupnju i na hrvatskome jeziku odabrao je jedan učenik, a informatiku na mađarskom jeziku, na srednjem stupnju sedmero njih.

Učenici 11. razreda, bez iznimaka, polagali su maturalni ispit iz hrvatskoga narodopisa na hrvatskome jeziku i na srednjem stupnju. Zanimljivost programa Hrvatske gimnazije Miroslava Krležu jest nastava hrvatskoga jezika kao stranog za goste učenike, koji pohađaju svoje matične srednje škole, prvenstveno stručne, a u Hrvatskoj gimnaziji upisuju program nastave prvog ili drugog stranog jezika u tri sata tjedno, što im se priznaje u njihovim školama i tako ostvaruju pravo prijave mature iz hrvatskoga jezika čak i na višoj razini, kako su to i ove godine učinili njih devetero, a osmero na srednjem stupnju.

Predsjednica maturalnih ispita i ove škol-

ske godine bila je dr. Margita Kos, profesorica ruskog jezika i književnosti Pečuške sveučilišta, inače naša Hrvatica iz Pomurja. Ona iz godine u godinu predsjedava na maturalnim ispitima gimnazije, i nije čudo da već poznaje „sliku“ i način ispravljanja radnja te metodologiju ispitivanja koju iz godine u godinu primjenjuju profesori škole. Predsjednica se smatra jednim od važnih čimbenika osiguravanja kvalitete mature, jer može

ukazati na sve tijekom koji su se dogodili zadnjih nekoliko godina.

Na maturalnim ispitima bilo je mnogo dobrih rezultata i lijepih odgovora, ali treba naglasiti da pristupanjem višoj razini mature iz hrvatskoga jezika i književnosti, čak 12 maturanata je dobilo visok stupanj jezičnoga ispita, a svi ostali – druga polovica razreda – srednji stupanj, bez ikakvog posebnog polaganja. Anna Rittgasser i Viktória Rádai dobile su opću pohvalu zbog postignutih rezultata. Adrienn Karaszi i Goran Szabó pohvalu iz mađarskoga jezika i književnosti, Anett Czerpán, Ljubomir Fenyősi, Luca Gázsity, Gordana Križić i Nikolett Mester pohvalu iz povijesti, Vjekoslav Blažetin, Éva Horvath, Vesna Kovačević, Krisztina Németh i Bettina Gribl pohvalu iz hrvatskog narodopisa, a svi maturanti koji su pristupili maturi pohvalu iz hrvatskoga jezika i književnosti te iz povijesti položenih na višoj razini. Maturalni ispiti u pečuškoj Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krležu protekli su u redu i prema zakonskim propisima, a treba naglasiti i pohvaliti zalaganje roditeljske zajednice, čiji su predstavnici osigurali bife i „službu lijepih, utješnih riječi“ za gladne i pomalo uplašene ispitanike – kazuje za Hrvatski glasnik ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma „Miroslav Krleža“ u Pečuhu Gábor Győrfári.

Hrvatski i tamburaški tabor završen u Koljnofu

Hrvatski i tamburaški tabor za osnovnoškolare sad jur kontinuirano, na tlu Gradišća, jedino u Koljnofu se organizira u ljetni ferija, ovo ljeto od 20. do 25. junija. Kratki zdih za školom i veljek se skoči u sadržajne programe, tamburanje i izlete ovoga tabora. Iako je sve manje financijskih sredstava za priredjenje bilo kakovih priredaba u manjinski džepi, peljačtvo Osnovne škole Mihovil Naković u Koljnofu, neće se tako lako predati.

– Svako ljeto, otprilike 50 dice se javi u naš tabor – začme povidati školska direktorica, Agica Sarközi i nastavlja. – Moram i to iskreno reći da smo izgubili jedanaest dice, već paralelno ide tabor na Pagu i zato nam je jako žao. Jako puno svega znaju naučiti naši tamburaši cijeli tajedan, to je već od 20 uri intenzivnoga vježbanja. I našim školarom je bilo jako žao, ali znamo da je lipo na morju, a to se ne da izgubiti. Sad nas je malo manje, iako su se bivši školari ki sviraju med koljnofskimi tamburaši priključili našem djelu i sad oni pomažu, štimaju tambure početikom. Malo nam srce boli da oni ki sad ljetuju na Pagu ne moru s nami biti. Školska direktorica pohvali raspored cijeloga tabora, koji se dili uz tamburašku sekciju (peljaju ju dvi učiteljice tamburašice Sabina Balog i Inga Klemenšić) još na djelaonicu ručnih tvorevin, dramsku djelatnost (Katica Mohoš-Arato), na učenje i jačenje

U tamburaškoj sekciji

Tančena zabava

narodnih i modernih pjesam, tjelovježbanje-šport. Školari, od 2. do 8. razreda, su poredjeni, pomišano po starosti u grupa. Svaka grupa svaki dan ima druge učiteljice i drugi sadržaj u djelaonica, znači nema šanse da bilo komu djetu bude dosadno. Otpodne svi taboraši su skupa u Deutschkreutzu na kupanju, drugi dan u hrvatskoj igri Activity. U pondiljak se je pekla slanina na dvoru Seoske hiže, zanimljiv je bio film u kinu, a predzadni dan se je hodočastilo k Putujućoj Celjanskoj Mariji u Bizonju. U Starom Gradu je koljnofsku grupu pratila bizonjska školnikovica Ana Singer. – Cijeli tajedan smo bili zajedno, a sad se je sve odvijalo u školi. Prlje su nam vježbali tamburaši u kulturnom domu, a sad su nam ovde i te nove tambure ča smo dobili prik Leader-naticanja. To nam je jako dobro, znamo kontrolirati dicu i cijelo dopodne čujemo lipu tamburašku glazbu – naglašuje Agica Sarközi, ka je pred kratkim i sama stala u red tamburašev. – Znam to reći da su dica kod nas jako rad u školi. U 16 uri je kod nas puna aula. Stolni tenis se igrađu i ne znam ča djeladu. Pitam je zašto

ne idu domom, “ovde nam je dobro, ovde su nam prijatelji, malo ćemo se još igrati, razgovarati” – velu. To nam je jako drago, kad to znači i to da je naša škola otvorena. – Otvorena i u tom smislu, kako smo čuli nadalje od direktorice, da rado primaju i iz drugih naselj dice. Istina, lani su bila došla dica iz Tukulje i Horpača, Unde, ljetos su se malo zakasnili s informiranjem da postoji opet mogućnost za javljanje. Ovo ljeto je bilo u dosadašnjoj školskoj povijesti najteže organizirati ov tabor, pokidob su organizatori raspolagali sa skromnimi materijalnim sredstvi. Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti je podupiralo tabor, dica su morala nešto uplatiti, škola je dala par forintov i organizatori se ufaju da će Hrvatska državna samouprava takaj izglasati neku svotu za nje. Hrvatski i tamburaški tabor, po redu trinaesti, je 25. junija, u subotu završen s dičjom predstavom pred roditelji i gujaš-partyjem.

-Tiho-

Mali umjetnici s koljnofskimi suvenirima

Izradila: Dijana Kovači iz Fičehaza

Susret crkvenih zborova u Kaćmaru

Hrvatska manjinska samouprava sela Kaćmara 15. put je priredila „Susret crkvenih zborova”, na drugi dan Duhova, 13. lipnja 2011. godine. Susret je ostvaren s potporom Zaklade za narodnosne manjine Bačko-kiškunske županije i svojim sredstvima. Manjinska je samouprava i ove godine osigurala cvijeće za kićenje crkve. Misu su govorili velečasni Franjo Ivanković, župnik iz Tavankuta, i Ferenc Nyírő, kaćmarski župnik.

Nakon mise Grgo Išpanović, predsjednik HMS-a, zahvalio je župnicima na odazivu, pozdravio generalnu konzulicu GKRH u Pečuhu Ljiljanu Pancirov, Angelu Šokac Marković, predsjednicu bajske HMS-e i predsjednicu Bačvanskog ogranka Saveza Hrvata, Endrea Pála, kaćmarskog načelnika, predstavnike civilnih udruga, i HMS-a okolnih naselja, zborove iz Dušnoka, Aljmaša, i svakoga tko je došao na misu i na sastanak.

Načelnik je kaćmarskom župniku uručio pismo o dobrotvornom prilogu koje je Red ekumenskih malteških vitezova predao još 28. travnja 2011. godine prilikom dobrotvornog koncerta u Baji, za obnovu Svetog bunara na kaćmarskoj Vodici, u iznosu 560 tisuća forinti. To je dovoljno za građevni materijal, a rad će osigurati kaćmarska samouprava. Poslovi oko bunara već su počeli jer 13. kolovoza, za Veliku Gospojinu (proštenje na Vodici), spomenuti Red predat će i posvetiti bunar. Tada će biti 125. godišnjica izgradnje bunara, a tom se prilikom organizira i sastanak bivših Kaćmaraca.

U crkvu su stigle, kao i svake godine, djevojčice, učenice osnovne škole, u bunjevačkoj narodnoj nošnji, pjevajući duhovske pjesme. One su i na prvi i na drugi dan Duhova „vodile kraljice”, obilazile kuće gdje još žive naši ljudi.

Ove smo godine imali manje zborova, dva iz Dušnoka, s voditeljicama Matijom Mandić Goher i Esterom Hodoš, te zbor iz Aljmaša, čiji je voditelj kantor Ištvan Aradi, i naš zbor iz Kaćmara, koji je uvijekbala Margita Išpanović Tupčija. Nažalost, santovački zbor nije mogao sudjelovati zbog krizmanja, a bajski zbor je odustao. Na kraju su svi zborovi zajedno otpjevali „Dobri Kralju mira”, nadajući se 16. susretu crkvenih zborova na drugi dan Duhova 2012. godine. Susret se nastavio s večerom i razgovorom u blagovaonici mjesne samouprave.

Teza Vujkov Balažić

Ivanjdansko veselje po martinački

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Martinaca, primjereno tradiciji, 25. lipnja priređeno je Ivanjdansko veselje. Program je započeo u kasnim popodnevним satima misom na hrvatskom jeziku koju je u mjesnoj crkvi služio župnik Augustin Darnai, a nastavio se povorkom ulicama sela, te prema Mrtvici, paljenjem lila u smiraj dana, ivanjdanskim kolom, paljenjem lomače i puštanjem ivanjdanskog vijenca u vodu Mrtvice, večerom i zabavom do kasnih noćnih sati – kaže za Hrvatski glasnik predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Đurđa Sigečan.

Martinačka hrvatska slavlja pokreće Ženski pjevački zbor „Korjeni“, ne žaleći ni truda ni vremena u njihovim organizacijama i pripremi, uza svestranu pomoć Hrvatske samouprave i KUD-a „Martince“. Tako je bilo i ovom prilikom. Svi su gosti ugošćeni na pravi podravski način, kolačima koju su ispekle vrijedne domaćice i postavile ih na seoskim postajama koje su pratile put ivanjdanske povorke, na radost svih mještana sela.

U veselju su sudjelovali suhopoljski KUUS „Suhopolje”, lukoviški KUD „Drava”, starinski Tamburaški orkestar „Biseri Drave“ te martinački KUD „Mar-

Pred polazak na Mrtvicu u smiraj dana pale se „lile”

tinice”, Ženski zbor „Korjeni” i Orkestar „Podravka”.

bpb

Foto: *Ema Solga Cserdi*

U ivanjdanskoj su povorci svi mjesni naraštaji

Kako se nekada pjevalo za Ivanje u podravskim selima, u Bojevu, neka vam dočaraju dvije sakupljene pjesme iz knjige Na 'vo mlado ljeto (Godišnji običaji Hrvata u Mađarskoj, autora Đure Frankovića).

Faljen budi, Jezuš Kristuš

*Jezuš Kristuš i Marija!
Al moj venčec od mateka,
Od mateka zelenega,
Od bažuljka vijenoga,
Od gratora, granatoga.
Dignite se, mlada gospa,
Mlada gospa iz gosponom.
Podojite šare krave,
Šare krave i šarice.
Pometite bele dvore,
bele dvore i komore.*

Čiji žnjači u tom polju?

*Ivanovi gosponovi.
Jeste puno naženjali?
Jednu malu rukavičku
I rumenu jagodičku.
Staro majko, kaj imate?
Kaj imate, to nam dejte.
Mi moramo dalje iti.
Dalje iti i obiti,
Staru majku ostaviti.
Faljen budi, Jezuš Kristuš!*

Vlado Kalember na Danu naselja u Pustari

Dječji i športski programi, bogat kulturni program i koncert poznatog pjevača Vlade Kalembera zabavljao je Pustarce na Danu naselja 11. i 12. lipnja. Dan naselja posvećen je mjestu i njegovim žiteljima koji doprinose proljepšavanju mjesta, organiziranju dobre zajednice. Novoizabrani načelnik Ladislav Prekšen seosku zajednicu smatra veoma važnom u životu naselja, pa je u programe Dana želio uključiti sve naraštaje. U tome su pomogle i manjinska samouprava mjesta i ženski pjevački zbor.

Pustara nema nijednu odgojno-obrazovnu ustanovu. ipak kada se organiziraju priredbe, to se ne primjećuje, naime uvijek se usklade-no radi i posjećenost je velika.

Pustara se prvi put spominje 1373. kao Semyenfeulde. Hrvatsko ime Pustara ili Postara spominje se oko 1750. g., a nastalo je vjerojatno od riječi pustoš na hrvatskome jeziku. Pustarci su imali tešku povijest, no njezini se žitelji nisu dali. God. 1548. Turci su spalili selo, ali stanovnici su uspjeli pobjeći i ubrzo su se vratili i opet podigli svoje kuće. Povijesno nasljeđe jakosti i lokalpatriotizma i danas se zadržalo. Mještani vole svoje selo i ako se što priređuje u njemu, rado se uključuju svi. Načelnik Ladislav Prekšen već dugi niz godina potpomagao je mjesni nogometni klub, on smatra da kao u nogometu, i u naselju je potreban timski rad, jer sa zajedničkim snagama može se više postići. Pustara je pred izgradnjom kanalizacije i obnovom bivše škole za Integrirani trg zajednice za usluge IKSZT, stoga su provedene mjere racionalizacije i u samoupravi. Načelnik ubuduće želi zgrade popuniti sadržajem kako bi mještani pronašli u mjestu programe, zabavu. U tome mnogo pomaže i Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s Biserkom Kiš. I na Danu naselja mnogo je pomogla u organizacijskim poslovima, a članovi ženskoga pjevačkoga zbora bili su svugdje gdje je trebala pomoć, kod dječjih programa, u kulturnom programu, a i pri pečenju *kalamperčica* i kobasica. Obje samouprave smatraju da se samo zajedničkim snagama može organizirati dobar program.

Vlado Kalember rado se slikao s obožavateljima

Dan sela u Pustari već otpočetak se organizira na blagdan Duhova i dobra je to prigoda da se mještani druže i osnaže u sebi osjećaj zajedništva. Ove je godine subota bila posvećena samo djeci i mladeži. Organiziran je za njih pustolovni izlet u Šandoricu (obližnji vinograd) gdje su dobili razne zadatke, za njih je priređeno i natjecanje u kuhanju paprikaša. Pokazalo se da su i mladi Pustarci dobri kuhari, pa su nagrađeni poklonima. Nije izostao ni omiljeni nogomet, nadmetale su se

momčadi pojedinih ulica. U nedjelju nakon mise položeni su vijenci na spomenik palim junacima u svjetskim ratovima, uz prigodan program. Slijedila je zabava, povorka motorista, kvad, zračna spuštaljka, kušanje vina, gulaša, *kalamperčica*. Bilo je gulaša od divljači s *dedelom*, srneći perkelt, sarma, gulaš od krumpira, od *bunceka*, od graha, govedine i od raznih sastojaka. Kulturni program se odvijao pod golemim šatorom. Po običaju, upočetku su nastupili polaznici mlinaračkoga dječjeg vrtića, koji pohađaju i pustarska dječica. Među mnoštvom izvođača, plesačima zumbes, klasičnoga modernoga plesa, modela, s hrvatskim se programom predstavio domaći Ženski pjevački zbor, koji svojim izvornim popijevkama uvijek izazove buran pljesak. Hrvatskim su se pjesmama pridružili i Mješoviti pjevački zbor i tamburaški orkestar iz Kaniže. Najviše se gledatelja okupilo u večernjim satima očekujući popularnoga pjevača Vlada Kalembera. Starije, a i mlađe osobe podjednako su s njim pjevale „Zakuni se, ljubavi“, „Vino na usnama“, „Nek' živi ljubav“ i druge pjesme. Legendarni hrvatski pjevač Srebrnih krila još uvijek uspijeva zagrijati atmosferu, dva i pol sata je pjevao popularnu zabavnu glazbu, svoje i pjesme drugih hrvatskih pjevača i sastava. Vlado Kalember i nakon tolikih godina i uspješne karijere bio je vrlo ljubazan s publikom, dijelio je autograme i rado se slikao sa svojim obožavateljima.

Ženski pjevački zbor

Međunarodni rukometni turnir u Santovu

Četvrti prijateljski susret na tromedi

U organizaciji mjesne rukometne udruge „Bačka“, 2. srpnja, u Santovu je četvrti put zaredom priređen međunarodni rukometni susret na tromedi. Kod žena prvo mjesto osvojile su Petrijevčanke, koje su do naslova došle u dokraja neizvjesnome nadmetanju s bajmočkom ekipom. Bezdanci su pak do pobjede došli vrlo uvjerljivo, pošto su savladali oba suparnika. Kao dobrim domaćinima, Santovkinjama i Santovcima pripalo je treće mjesto.

Prvo mjesto osvojile su Petrijevčanke

Osim domaćina, na turniru su nastupile muške i ženske rukometne ekipe iz Hrvatske

MÁNFA – U sklopu tradicionalne godišnje priredbe Susret narodnosnih kultura koja se održava u Mánfi, 2. srpnja na Trgu Józsefa Kissa nastupila su i dva društva koja su predstavljala hrvatski folklor u Baranjskoj županiji; KUD Ladislava Matušeka iz Kujinja i Ženski pjevački zbor Poganske snaše.

GORIČAN, SERDAHEL – Ta naselja već više desetljeća surađuju, nekada je to bilo izrazito među školama, a sada na kulturnom i športskom polju, a nekoliko godina i u europskim projektima. Prigodom proslave Dana općine Goričan, 24. lipnja, u svečanim je okvirima dodijeljeno priznanje serdahelskom načelniku Stjepanu Tišleru za promicanje kulturnih i gospodarskih interesa Općine Goričan u natječajima Europskih fondova. Goričanski načelnik Mario Moharić istaknuo je kako uspješni projekti IPA programa velikim su dijelom zasluga Stjepana Tišlera, koji je vrlo mnogo pomogao pri izradi natječaja, a i u ostvarenju projekta.

(Petrijevci) i Srbije (Bajmok, Bezdán), može se reći već stalni sudionici prijateljskog susreta u Santovu. Na svim dosadašnjim turnirima sudjelovale su muške i ženske ekipe iz Petrijevac, prijateljskog naselja santovačke Hrvatske manjinske samouprave. Jednako tako santovački rukometni klub njeguje vrlo dobre veze s bezdanskim i bajmočkim rukometnim klubom.

Ženske ekipe susrete su odigrale u mjesnoj športskoj dvorani, a postignuti su ovi rezultati: Santovo–Bajmok 24 : 30 (12 : 14), Petrijevci–Santovo 18 : 11 (1 : 4), Bajmok–

Petrievci 18 : 20 (12 : 10). Konačni poredak: 1. Petrijevci, 2. Bajmok i 3. Santovo. Muški su igrali na asfaltnom igralištu Hrvatske škole: Santovo–Bezdán 14 : 24 (5 : 12), Petrijevci–Santovo 23 : 19 (13 : 11), Bezdán–Petrijevci 22 : 17 (11 : 8). Konačni poredak: 1. Bezdán, 2. Petrijevci, 3. Santovo.

Nakon odigranih susreta druženje je nastavljeno na zajedničkoj večeri, a zatim su svečano proglašeni rezultati te uručeni pehari i spomenice. Najbolji strijelci turnira bili su Sanela Tumbas (Bajmok) i Vladimir Čupudića (Bezdán), najboljim vratarima proglašeni su Matea Rebrina (Petrijevci) i Tomislav Zubčić (Petrijevci), a najboljim igračima Gabriella Klar (Santovo) i Vlatko Vajtner (Petrijevci.)

Svim sudionicima, te najboljim igračima, strijalcima i vratarima dodijeljene su spomenice, odnosno pehari, koje im je uručio srpski reprezentativac Dalibor Čutura, član španjolskog prvligaša Ademar Leona, suigrač hrvatskih reprezentativaca Denisa Buntića i Venia Loserta, kojega je iznjedrila bezdanska rukometna škola koja je dala šest državnih reprezentativaca i svjetskog prvaka.

S. B.

Najboljom igračicom turnira proglašena je Santovkinja Gabriella Klar (na slici s Daliborom Čuturam)

U muškoj konkurenciji prvo mjesto pripalo je Bezdancima